

Аннотация. В статье отражены результаты и особенности диагностики, дана характеристика критериев и показателей воспитанности ценностного отношения к труду у студентов аграрных высших учебных заведений. Охарактеризованы уровни воспитанности ценностного отношения к труду у студентов аграрных ЗВО.

Ключевые слова: воспитание, ценностное отношение, студент, аграрные высшие учебные заведения, педагогический эксперимент, критерии, показатели, диагностика воспитанности.

DIAGNOSTICS OF THE EDUCATION OF VALUE ATTITUDE TO WORK AMONG STUDENTS OF AGRICULTURAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION K. Vlasenko

Abstract. The article presents the results and features of the diagnosis, describes the characteristics of the criteria and indicators of the upbringing of the value attitude to work among students of agricultural institutions of higher education. The level of upbringing of value attitude towards labor among students of agrarian ZOOs is characterized.

Keywords: education, value attitude, student, agricultural institutions of higher education, pedagogical experiment, criteria, indicators, diagnostics of education.

УДК 378.172-178

ПРОГРАМА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О. М. ГОНЧАРУК, аспірант кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: honcharuk@i.ua

Анотація. У статті розглядається програма експериментальної роботи, яка передбачає забезпечення в освітньо-виховному середовищі аграрних закладів вищої освіти педагогічних умов формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентської молоді. Виокремлено критерії, показники та рівні сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти. Визначено комплекс методів дослідження та його результати.

Ключові слова: здоров'язбережувальний стиль поведінки, студенти аграрних закладів вищої освіти, педагогічні умови.

Актуальність (Introduction). Однією з головних умов забезпечення сталого розвитку українського суспільства на початку XXI століття є підготовка в аграрних закладах вищої освіти не лише висококваліфікованого працівника, але й особистості з належним рівнем фізичної підготовки та моральної стійкості, що забезпечуватиме успіх професійної реалізації.

В умовах глобального інформаційного процесу сучасний етап розвитку світової цивілізації передбачає пріоритетним завданням в галузі освіти і виховання формування здорового молодого покоління, що є основою майбутньої інтелектуальної еліти країни. Поряд із цим, дослідження науковців показують, що науково-технічний прогрес висуває високі вимоги до психофізичної підготовки випускників закладів вищої освіти. Особливу увагу привертає стан здоров'я студентів аграрних закладів вищої освіти, які складають вагомую частку студентського контингенту України.

Нині спостерігається тенденція до індиферентного ставлення студентської молоді до проблеми погіршення здоров'я, занепад цінностей здоров'язбереження, зниження прагнення та рівня готовності до ведення здоров'язбережувальної діяльності. Окрім того, все це підкріплюється високим розумовим та емоційним перевантаженням студентів в процесі навчальної діяльності. Саме тому формування здорової особистості має відбуватись в спеціально організованому освітньо-виховному середовищі, де науково-педагогічні працівники є носіями світоглядних орієнтацій на здоров'язбереження, готові до ведення здоров'язбережувальної діяльності та покликані досягти одного з основних результатів освіти – всебічно розвиненої здорової особистості.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Нині існує чималий доробок напрацювань з питань здоров'язбереження особистості, зокрема: визначення категоріально-понятійного апарату (Н. Завидівська, Н. Башавець, В. Оржеховська, Г. Власов, О. Дубогай, І. Брехман та ін.), формування ціннісних орієнтацій молоді на здоров'язбереження (Н. Башавець, З. Літвінова, О. Соколенко, Є. Жданов та ін.), аналіз педагогічних умов формування здорового способу життя (Ю. Драгнєв, Л. Єлькова, С. Закопайло, В. Кузьменко, Л. Соколенко та ін.), формування культури здоров'я (С. Кириленко, І. Шостак, Л. Ізбаш, О. Гладощук, Ю. Драгнєв та ін.), формування здоров'язбережувальної компетентності (Н. Белікова, Н. Тамарська, Д. Воронін, Л. Ващенко та ін.), особливості здоров'язбережувальної діяльності студентів закладів вищої освіти різного спрямування (І. Смолякова, Н. Башавець, Г. Власов, І. Шостак, О. Плаксина та ін.).

Мета (Purpose). Метою даної статті є визначення програми експериментальної роботи з формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти.

Методи (Methods). Теоретичні: аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація, класифікація; емпіричні: педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, вивчення навчальних та виховних планів; аналітичні: статистичний аналіз результатів експериментальної діяльності.

Результати (Results). Аналіз сучасної діяльності аграрних закладів вищої освіти свідчить, що освітньо-виховний зміст підготовки майбутніх фахівців агропромислової галузі недостатньо спрямований на формування у них здоров'язбережувального стилю поведінки.

Ураховуючи змістове наповнення сутності поняття «здоров'язбережувальний стиль поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти» (система способів і прийомів, які спрямовані на підтримку та збереження здоров'я та передбачають оволодіння відповідними валеологічними знаннями, використання умінь та навичок, необхідних для усвідомлення важливості здоров'я як основної ціннісної орієнтації особистості студента аграрного закладу вищої освіти та його готовності до використання оздоровчих методик в процесі життєдіяльності) та структури даного поняття виокремлено такі критерії та відповідні їм показники сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти: *розуміння сутності здоров'язбережувального стилю поведінки* (знання про сутність здоров'язбережувального стилю поведінки; знання щодо шляхів збереження і зміцнення здоров'я; усвідомлення значення здоров'язбережувального стилю поведінки для професійної діяльності майбутнього фахівця агропромислової галузі); *спрямованість на цінності здоров'язбереження* (пріоритет здоров'я в ієрархії цінностей людини; потреба у формуванні власного здоров'язбережувального стилю поведінки; ставлення до здорового способу життя як норми поведінки); *досвід реалізації поведінки, спрямованої на підтримку та збереження власного здоров'я* (самооцінка власного

здоров'я та способу життя; готовність застосовувати наявні знання у власній здоров'язбережувальній поведінці, що виявляється в умінні, звичці та самостійності виконання оздоровчих заходів; участь у фізкультурно-спортивному русі).

На основі окреслених критеріїв установлено рівні сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти: високий, середній, низький.

Високий рівень. Студент має глибокі знання про сутність здоров'язбережувального стилю поведінки, шляхи збереження та зміцнення здоров'я; характеризується ціннісно-мотиваційним ставленням до формування здоров'язбережувального стилю поведінки; прагненням ефективно здійснювати цю діяльність; сформованою рефлексивною позицією, що виявляється у використанні оздоровчих методик для збереження та підтримки власного здоров'я.

Середній рівень. Студент має достатні знання про сутність здоров'язбережувального стилю поведінки, шляхи збереження та зміцнення здоров'я; характеризується ситуаційною спрямованістю щодо формування здоров'язбережувального стилю поведінки; частково сформованою рефлексивною позицією, що виявляється у нерегулярному використанні оздоровчих методик для збереження та підтримки власного здоров'я.

Низький рівень. Студент має недостатні знання щодо сутності здоров'язбережувального стилю поведінки, шляхів збереження та зміцнення здоров'я; характеризується індиферентним ставленням до проблеми формування здоров'язбережувального стилю поведінки; вирізняється нерозвиненою рефлексивною позицією, здоров'язбережувальна діяльність йому непритаманна.

В експериментальній роботі взяли участь 443 студенти із Національного університету біоресурсів і природокористування України, Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка, ВП НУБіП України Боярський коледж екології та природних ресурсів та ВП НУБіП України Мукачівський аграрний коледж (експериментальна група – 222 особи, контрольна група – 221 особа). У дослідженні також брали участь 52 наставники студентських груп із цих закладів освіти.

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що для студентів аграрних закладів вищої освіти характерний такий розподіл за рівнями сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки: 14,43% респондентів мають високий рівень; у 47,81% – середній рівень; а у 37,76% – низький рівень (експериментальна група). У контрольній групі показники істотно не відрізнялися, відповідно: 15,4%, 48,0%, 36,6%.

Таким чином, дослідження показало, що у більшості студентів аграрних закладів вищої освіти переважає невисокий рівень сформованості компонентів здоров'язбережувального стилю поведінки. Це пов'язано перш за все з тим, що навчально-виховний процес спрямований більшим чином на розвиток пізнавальної сфери професійного розвитку майбутніх фахівців агропромислової галузі, залишаючи поза увагою забезпечення входження студента до культури здоров'язбереження через спеціальний зміст позааудиторних заходів та цілеспрямованого та систематичного залучення студентів до здоров'я-просвітницьких видів діяльності.

Результати констатувального етапу експерименту дали підстави вважати, що стан сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти потребує вдосконалення та коригування.

На підставі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, узагальненого досвіду виховної роботи закладів освіти та результатів констатувального етапу педагогічного експерименту визначено такі педагогічні умови формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти: 1)

теоретична і методична підготовка наставників академічних груп до формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів; 2) формування у студентів умінь і навичок використання прийомів самовиховання здоров'язбережувального стилю поведінки; 3) вмотивування студентів аграрних закладів освіти до здоров'язбережувальної діяльності; 4) використання засобів мистецтва у пропагуванні цінностей здоров'язбереження [2].

Перша педагогічна умова забезпечувалась через змістовий компонент роботи з наставниками академічних груп, що передбачає теоретичну та методичну підготовку кураторів, озброєння їх методиками діагностики рівнів сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентської молоді, зокрема: 1) розроблено «Семінар для наставників академічних груп «Формуємо здоров'язбережувальний стиль поведінки у студентів аграрних закладів вищої освіти» [3], метою якого було поглиблення знань наставників студентських груп про сутність поняття «здоров'язбережувальний стиль поведінки», розкриття психофізичних вимог до майбутнього фахівця-аграрія та визначення особливостей формування здоров'язбережувального стилю поведінки у студентів аграрних закладів вищої освіти [1]; 2) опубліковано методичні рекомендації наставникам академічних груп, де зібрані методики діагностики здоров'язбережувального стилю поведінки студента. У процесі підготовки наставників студентських груп до формування здоров'язбережувального стилю поведінки студента відбулись позитивні зміни їх готовності до організації і проведення цього процесу. Кількість викладачів, що характеризуються високим рівнем готовності, зросла на 40,21%.

Вмотивування студентів до здоров'язбережувальної діяльності та використання прийомів самовиховання (самоаналіз, самопереконавання, самонавіювання, самопереключення, самоконтроль, самооцінка, самоосуд, самозаборона) здоров'язбережувального стилю поведінки передбачало формування разом із студентом ідеалу здорової особистості, з'ясування відмінностей між собою та окресленим ідеалом, що дозволяє вихованцю бачити, які риси він має виробити в собі та яких недоліків позбутися; підтримання бажання студента наслідувати зазначений ідеал шляхом залучення його до різних видів здоров'язбережувальної діяльності, зокрема активна участь у фізкультурно-спортивних заходах. Дані педагогічні умови забезпечувались практичними прийомами самовиховання: «Крок до здоров'я», «Оцінка дня, що минув», «Правила моєї поведінки», «Упізнай себе», «Само- та взаємохарактеристики».

Четверта педагогічна умова передбачала вплив на емоційно-почуттєву сферу студентів експериментальних груп за допомогою художнього образу, тому доречним було використання таких форм і методів виховання, як: виховні години за тематикою форум-театрів «Відмовитись можливо тільки перший раз. Зумій сказати – ні!», «На вірному шляху!», «Каюсь, бо грішна!», «Продане щастя»; творчі та поетичні вечори читання художньої літератури (повість М. Булгакова «Морфій», Еріх Марія Ремарк «Три товариші», Б. Польший «Повість про справжню людину»); конкурс вокально-хореографічної постановки «Задоволення повноцінним життям. Альтернативи шкідливим звичкам». Студенти залучались до процесу написання сценаріїв форум-театру та до безпосереднього включення до події вистави, наближаючись таким чином до реального проживання різноманітних соціальних ситуацій та формуючи власні уявлення та готовність дотримуватись здоров'язбережувального стилю поведінки.

Після завершення формувального етапу експерименту повторно проведено прикінцеві зрізи за визначеними критеріями й показниками. Порівняння результатів, одержаних в експериментальних і контрольних групах на констатувальному етапі, із результатами формувального експерименту дало змогу встановити динаміку зміни рів-

нів сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти.

Порівнюючи результати дослідження в експериментальній та контрольній групах, маємо констатувати, що в експериментальній групі за узагальненими показниками 32,17% студентів на завершення експерименту мали високий рівень сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки, тоді як учасники контрольної групи – 15,3%. Середній рівень представлений у 50,41% досліджуваних експериментальної групи та 48,92% контрольної групи. На кінець експерименту було виявлено, що низький рівень сформованості здоров'язбережувального стилю поведінки студентів зменшився на 20,34% у представників експериментальної групи, у контрольній зниження відбулося лише на 1,04%. Вірогідність одержаних результатів щодо формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти перевірено за допомогою критеріїв Пірсона (χ^2) і Спірмена.

Висновки і перспективи (Discussion). Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи дозволяє зробити висновок про ефективність запропонованих педагогічних умов формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних закладів вищої освіти. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці спецкурсу для студентів аграрних закладів вищої освіти щодо формування у них здоров'язбережувального стилю поведінки.

Список використаних джерел

1. Гончарук О. М. Методичні рекомендації наставникам студентських груп щодо формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних вищих навчальних закладів / О. М. Гончарук. – К. : Компринт, 2016. – 60 с.
2. Гончарук О. М. Педагогічні умови формування здоров'язбережувального стилю поведінки студентів аграрних вищих навчальних закладів / О. М. Гончарук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2017. – № 277. – С. 65-70.
3. Сопівник Р.В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2010. Вип. 155, Ч.1. – С. 282–286.

References

1. Honcharuk O. M. (2016) Metodychni rekomendatsii nastavnykam student-skykh hrup shchodo formuvannia zdoroviazberezhualnogo styliu povedinky studentiv agrarnykh vyshykh navchalnykh zakladiv. – K. – 60 s.
2. Honcharuk O. M. Pedagogichni umovy formuvannia zdoroviazberezhualnogo styliu povedinky studentiv agrarnykh vyshykh navchalnykh zakladiv / O. M. Honcharuk // Naukovyi visnyk Natsionalnogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia «Pedagogika, psykholohiia, filosofiiia». – 2017. – № 277. – S. 65-70.
3. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiiu moloddiu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriiia «Pedagogika, psykholohiia, filosofiiia», 155/1, 282–286.

ПРОГРАММА ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ ИЗ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕГО СТИЛЯ ПОВЕДЕНИЯ СТУДЕНТОВ АГРАРНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

О. М. Гончарук

Аннотация. В статье рассматривается программа экспериментальной работы, которая предусматривает обеспечение в образовательно-воспитательной среде аграрных заведений высшего образования педагогических условий формирования здоровьесберегающего стиля поведения студенческой молодежи. Выделены критерии, показатели и уровни сформированности здоровьесберегающего стиля поведения студентов аграрных заведений высшего образования. Определен комплекс методов исследования и его результаты.

Ключевые слова: здоровьесберегающий стиль поведения, студенты аграрных заведений высшего образования, педагогические условия.

PROGRAM OF EXPERIMENTAL WORK FOR THE FORMATION OF HEALTHCARE SAVING STYLE OF BEHAVIOR OF AGRICULTURAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

O. M. Honcharuk

Abstract. The article deals with the program of experimental work which provides for pedagogical conditions for the formation of healthcare saving style of student behavior in educative environment of agricultural institutions of higher education. The criteria, indicators and levels of formation healthcare saving style of behavior of agricultural institutions of higher education students are singled out. The complex of research methods and their results are determined.

Key words: healthcare saving style of behavior, students of agricultural institutions of higher education, pedagogical conditions

УДК 378

СТВОРЕННЯ ЯКІСНОГО ІМІДЖУ ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ – ЗАПОРУКА ЇЇ УСПІХУ У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ КАР'ЄРІ

Л.М. ГРЕНЬ

**Національний технічний університет «Харківський політехнічний ін-
ститут»**

E-mail: mega_lgren@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто наукові дослідження з проблеми формування якісного іміджу ділової людини, пошуки ефективних засобів у створенні її привабливого позитивного образу для подальшого кар'єрного зростання, успіху у професійній діяльності. Окреслено перспективний напрям формування якісного іміджу ділової людини: дослідження проблеми якості навчання майбутніх фахівців, що безпосередньо впливає на якість підготовки магістрів в галузі міжнародних відносин до стратегічного управління професійною кар'єрою, на їх конкурентоспроможність в умовах ринкової економіки.

Ключові слова: професійна кар'єра, кар'єрне зростання, стратегічне управління професійною кар'єрою, імідж ділової людини, маістри в галузі міжнародних відносин.